

Toda niso je pustili od hiše, marveč odslej rajše razpošiljali suho in pošteno blago.

* * *

Sv. Paškal Bajlon je bil pastir in že v detinski dôbi si je prizadeval na vso moč, da bi njegova živinica ne storila nikjer nobene škode. Mati ga nekoč vpraša, ali bi ne hotel pasti tudi sosedovih kóz. Vestni pastirček pa lepo prosi, naj mu nikar ne vелеvajo tega; koze so tako nemirne živali; težko bi jih bilo varovati, da bi ne šla katera v škodo na tuje polje ali travnike. Jednako pošten je ostal tudi pozneje, ko je služil pri tujih ljudeh. Iz lastne težko prislužene plače je poravnal vsako škodo, če jo je kdaj naredila njegova čeda, četudi brez njegovega zadolženja. Bil je vsikdar zanesljiv, kakor »zlata tehtnica«. Nekoč mu veli višji ovčar, ki je bil hudo žejen, naj mu gre na tuj vrt po grozdja. Paškal se brani, in ko oni zmerja in preti, ga odločno zavrne: »Grozdje je tuja lastnina in raje se dam na kosce raztrgati, kakor pa najmanjšega kaj ukrasti, ker je to zoper božjo zapoved.«

Hiša ob Krki.

(Resnična povest; spisal Angelar Zdénčan.)

(Konec.)

III.

Pve leti sta minuli po odhodu Skalarjevem. Kakor smo že povedali, pripravljaj se je Lojze za prvo sv. obhajilo. O sv. Alojziju, ko bo slavil svoj god, bo slavil tudi nebeški Odrešenik svoj vhod v Lojzetovo srce.

Necega dné — bilo je malo dnij pred sv. Alojzijem — prišel je še posebno vesel domov. Lice se mu je svetilo veselja in notranje sreče, in že od daleč je vpil, kažoč podobo in listek za obhajilo. Sedaj je bilo šele trdno določeno, da bo res smel iti, ko je imel pisano potrdilo. Pa še nekaj ga je danes veselilo. V šoli so gospod kapelan pripovedovali neko povest, ki je globoko ganila našega Lojzeta. Kakor bi mislili nanj, tako se mu je zdela. Precej jo je šel materi pripovedovat. Ker

je kolikor toliko važna tudi za našo povest, jo priobčimo tukaj celo. Pripovedovali so gospod tako-le:

»Da boste vedeli, kako velike milosti delí Bog pridnim otrokom, kadar prvič pristopijo k sv. obhajilu, naj vam priča sledeča povest, ki se je godila pred več leti na Poljskem.

Na Poljskem je živel bogat plemič s pobožno gospo in jedinim sinom. Zaradi katoliške vere je bil pa v Sibirijo prognan. Mati je pa zbežala s svojim sinom v Pariz. Tam je izročila svojega sina menihom v odgojo, sama je pa živela skromno in skoro pozabljena. Pridni otrok je rastel in prišel je tudi zanj zaželeni čas prvega svetega obhajila. Kako je bil srečen! Kako težko je pričakoval tistega svetega trenutja! Samo jedna misel mu je kalila veselje: misel, da njegovega ljubega očeta ni zraven. Toda v zaupanju na božjo vseomogočnost je trdno upal, da bo oče prišel k njemu pred prvim sv. obhajilom. Dnevi so potekali, a očeta le ni bilo. Toda ni obupal. Prišel je predvečer pred sv. obhajilom. Gojenci so ravno molili v domači kapeli sveto rešnje Telo, ko nekdo močno pozvoni in hoče v samostan. Odpró mu, in — oj čudo — bil je njegov oče. Njegovo otroško zaupanje ga ni varalo. Pomiloščen je bil plemič od ruskega cesarja, in je naravnost hitel v Pariz, da je po dolgem času zopet objel predrago ženo in ljubljenega sina.«

»Tako so nam gospod kapelan pripovedovali, pristavi z ginjenim glasom dobri Lojzek, in jaz trdno zaupam, da bo dobri Jezus tudi za moje obhajilo poslal očeta iz Amerike.«

Bridko se mu je nasmehljala mati rekoč:

»O pač, ko bi bila tudi midva tako srečna, toda oče spé že nekaj mesecev v tuji zemlji, njih ne prebudé tudi tvoje vroče želje.«

A Lojze se ni dal prepričati, ampak je vstrajal v svojem upanju.

Popoldne je odvezal svojo »lisko«, in jo je veselo gnal past. Žvižgal je in pel, kakor že dolgo ne.

Tisto popoldne sta se bila zopet na paši sešla Lojze in sosedov Peter. Krčona ni bilo doma, ampak je šel na Krko; zato se je pa brez skrbi razgovarjal z Lojzetom.

Že naprej je klical Peter Lojzetu: »Brž pridi semkaj, brž! Nekaj posebnega ti imam povedati.«

Brž je Lojze pritekel na sosedov pašnik.

»Veš«, začel je Peter skrivnostno, »danes ni očeta doma, zato se pa brez skrbi igra. Meni se čudno zdi, da mi oče prepovedujejo s teboj se pečati; saj nam v šoli pravijo, da se moramo vsi med seboj ljubiti. Pa še nekaj drugega ti imam povedati, kar sem danes slišal. Veš, Lojze, danes so se oče napravljali na Krko; jaz sem bil v veži, oče in mati pa v hiši. Vrata so bila samo priprta, zato sem lahko slišal, kaj so se menili.

Oče so rekli: »Pravda počasi teče. V sodnji imajo nekam usmiljenje s Skalarico. Pa še nekaj drugega se bojim. Spet sem dobil jedno pismo, kjer piše, da pride vsak čas iz Amerike. Zato moram danes na Krko...«

Naprej nisem slišal, kaj so še govorili. Znabiti ti bo tudi zdaj Bog čudežno poslal za obhajilo očeta, kakor smo slišali danes v šoli.« Tako je modroval Peter.

To je Lojzeta še bolj potrdilo v trdnem zaupanju. Kar rad bi bil tekel materi domov povedat, kar je ravnokar slišal, a »liske« pustiti same ni smel. Komaj je čakal večera, a kakor navlašč ni hotelo danes solnce z lepa zaiti. Vse igre ga niso mogle premotiti.

Ni bil še mrak, že je gnal Lojze svojo kravo domov, jo v naglici »oštrkal«, a že v hlevu vpil o pismu.

Skalarica ga v začetku ni mnogo poslušala, šele, ko je drugič ponavljal svojo pripoved, jela je pozorneja postajati. Natanko je moral Lojze ponoviti vse besede, koje mu je pravil sosedov Peter.

Sedaj se ji je posvetilo v glavi. Kaj, ko bi ji Krčon bil pisma pobiral... denar jemal? Ta in vsa možna vprašanja so se ji drvila po glavi. Ni mogla strpeti doma, ampak v temi je hitela po samotnem ovinku k sosedovim.

Ko potrka na zaprta vrata, ji pride Krčonka sama odpirat. Debelo pogleda sosedo, kajti odkar jo je Krčon tožil, je še ni bilo tam.

»Kje pa so gospodar?« povpraša Skalarica.

»Ga še ni domov; nocoj ga ne bo, pa jutri pridi.« Krčonka bi se bila rada sosede iznebila.

»Lepo vas prosim, povejte mi, ali ste res pobirali pisma iz Amerike, kakor sem zvedela. Saj ne bom nič huda, samo povejte, da me ne bo tako skrbelo. Potolažite me in recite, da moj mož še živi«, govori proseče Skalarica.

»Kaj me briga! Pojdi! Z možem mojim se pogovori, kar te teži.« Bala se je Krčona, zato bi se je rada iznebila.

Ker ni mogla nič zvedeti, odšla je domov. Nekoliko je bila že bolj potolažena, saj ni tajila soseda, ampak samo priznati ni hotela.

Drugi dan je prišel Krčon domov, in ko je zvedel, da je Skalarica na sled prišla njegovi hudobiji, je bil silno hud in razjarjen. Zvedel je, da je povedal sosedovemu Lojzetu njegov sin vse, kar je slišal. Bil je razsrjen na sina in tisti dan je strahovito brezovka pela po Petru, dasi ni bil nič kriv. Sin je toraj moral trpeti za očetove hudobije. Zaslepljeni oče!

IV.

Odslej si ni upala Skalarica več priti h Krčonomim, ker je zvedela, kako besni in se jezi Krčon nanjo. Tudi Peter se je moral ogibati sosedovega Lojzeta. Seveda s tem pa nikakor ne mislite, da je bil kaj hud nanj, če je prav moral veliko trpeti zaradi njega. Ne, kakor se zlato v ognju skuša, tako se je preskusilo in utrdilo medsebojno prijateljstvo med sosedovima sinovoma. Če nista mogla drugje se dobiti, dobila sta se v šoli, kjer sta si ljubezen zatrjevala. Tudi po poti proti domu sta šla nekaj časa skupaj, šele pred Kladjem sta se ločila, da bi ju Krčon ne videl skupaj. Sicer bi bilo Petru gorje.

Bilo je nekaj dni pred praznikom sv. Alojzija. Črna noč je objemala Krško dolino: voda je skoro brez šumljanja naprej tekla. Pri Skalarjevih so že ugasnili in šli k počitku.

Kar nekdo močno potrka na vrata.

Skalarica se vzbudi, in misleč, da so morda v temni noči tatovi, ker je bila hiša bolj na samoti, začne klicati na pomoč. A znan glas ji od zunaj odvrne:

»Nikar te naj ne bo strah, čeprav se nisva videla že dve leti. Odpri brž!«

V tem glasu je spoznala svojega moža — Skalarja iz Amerike.

Tako se je razveselila, da ni vedela kaj početi od veselja. Pozabila je celo, da bi šla vrata odpirat.

Šele, ko je oni dalje ropotal, se je toliko zavedela, da je šla odpret.

Ne morem popisati srečnega trenutka, ko sta se objela po dveletnem razstanku zopet mož in žena. To je bila radost in tajna sreča, ki se ne dá z besedami opisati. V tem se je vzbudil še Lojze in veselje je bilo spopolnjeno. Ponosno je trdil ves večer, da mu je Jezus očeta poslal v dar za sv. obhajilo.

Tisto noč niso pri Skalarjevih šli več spat. Skalar je pripovedoval, kako se mu je godilo v Ameriki, kako že celo leto in še dalje ni dobil nobenega pisma od doma. To molčanje ga je tako skrbelo, da ni mogel dlje prestati v tujini. Šel je zato pred časom v domovino.

Skalarica je pa pojasnovala, kako ni že poldrugo leto nobenega pisma dobila, a je prišla slučajno na sled, da jih je pobiral sosed Krčon. Tudi poročilo v »Amerikanskem Slovencu« je bilo napačno. Ponesrečil se je res nekov Skalar, a je bil iz Gorenjskega doma. Imenoval se je Janez; njegovo ime Jakob je pa Krčon sam dodal, da je preslepil Skalarico, ki ni sama znala brati. Dalje je pripovedovala, da jo Krčon toži, da jo bodo z doma pregnali, in še vse druge stvari. Lojze je pa seve moral pripovedovati tisto povest o poljskem plemiču in njegovem sinu.

Tako je sledil pogovor za pogovorom, da se je storil že beli dan. Ure so jim naglo potekale, da še nikoli tako.

Drugi dan se je pa razvedelo okrog po okolici, da je prišel Skalar domov, in da je silno denarja prinesel. Nekateri so mu ga privoščili, drugi so mu pa zavidali. Med poslednje spada vsekako tudi Krčon, ki je kar besnel, da se mu je tako slabo obnesla njegova nakana.

Pa tudi sedaj si je znal pomagati. Sam je šel k Skalarjevim in je tam gospodarja prosil, da naj ne bo hud zaradi tega. Lahko bi se bil maščeval, lahko bi ga bil Skalar tožil zaradi te hudobije in onega zlaganega poročila v »Amerikanskem Slovencu«, toda ni hotel. Lojze je prosil za Krčona zaradi prijateljstva s sosedovim Petrom. In Skalar mu je res vse odpustil.

Poplačal je dolg sosedu, popravil hišo in si res opomogel.

Na dan sv. Alojzija pa sta šla oba k sv. obhajilu. Lojzetu se je svetilo jasno lice, ko je šel z očetom, s šopkom na prsih in v novi obleki, na Krko.

Pozabljeno je bilo gorje in prestana žalost.

Tudi Krčon se je do cela spremenil. Sramoval se je svojega hudobnega dejanja in spoznal, kako so reveži često bolj plemeniti ljudje od največjih bogatinov. Zopet je prijateljstvo zavladalo med obema hišama.

* * *

Na mestu nekdanje naskalne kočje se dviga sedaj lepo pobeljena hišica.

Sreča in božji blagoslov rosi na nekdanje tako hudo skušano rodbino.

Lojze in Peter pa sta kot dva mlada bora v gori, nerazdružljiva prijatelja v sreči in nesreči.

Bog porosi svojo blagodat na lepo Krško zemljo! Le šumljaj, šumljaj temnozeleni Krka in spiraj boli dobrega slovenskega ljudstva!

Pastirček.

I.

Škrjanček je zapel,
Zažvižgal črni kos.
Pastirček pa vesel
Skaklja po trati bos.

Oj, z Bogom, hudi mraz!
Ki dolgo si nas trl.
Pastirčke mlade v vas
Za peč si bil zaprl.

Sneženih ni poljan,
Ledenih ni cvetic.
A log je ves cvetan
In živ veselih ptic.

Zatorej iz vasi
Ukaje gre pastir:
Na paši žubori
Pastirčku sreče vir.